

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dvbivm I. Quid sit Scientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

Dixi vel *quasi effectum*, puta formalem, saltem inadæquatam; quia alioqui certum est, quod definitum non sit effectus partis definitionis, tamen ex demonstratione *quia*, inferitur pars definitionis, ut *omnis homo est animal*, *Petrus est homo*, ergo *Petrus est animal*.

RESOLUTIO II.

XIX. **D**ico 2°. demonstratio *propter quid*, dividitur in perfectissimam, & non perfectissimam: prior est per causam adæquatam, sive per definitionem: posterior, per causam inadæquatam, puta specificam, quia per genericam, sive non necessariò connexam cum effectū, videtur negare Aristoteles dari demonstrationem.

XX. Demonstratio *quia* subdividitur in demonstrationem *quia* ab effectū, *quia* à signo, *quia* à causa remota.

XXI. Demonstratio *quia* ab effectū, est syllogismus in quo medium est effectus, ut *omne risibile est rationale*, *omnis homo est risibilis*, ergo *omnis homo est rationalis*.

XXII. Demonstratio *quia* à signo, est syllogismus in quo medium est signum, ut *omne rotundum movetur circulariter*, *globus est rotundus*, ergo, &c.

XXIII. Demonstratio *quia* à causa remota, est syllogismus in quo medium est causa remota, ut *omne respirans est animal*, *nulla planta est respirans*, ergo *nulla planta est animal*: dicitur autem respiratio causa remota animalis, quia, sicut datur animal non habens cor calidum nec pulmones, à quibus est respiratio; ita datur animal, quod non respirat, ut piscis; unde per causam remotam intelligimus inadæquatam, quæ cum effectū non convertitur.

DUBIUM III.

Quomodo differant demonstratio propter quid & quia.

RESOLUTIO.

XXIV. **D**ico Demonstratio *propter quid* & *quia* differunt specie.

XXV. Probatur: 1°. quia ratio communis Demonstrationis ab illis præscindit: 2°. quia illam participant univocè: 3°. quia inter se differunt essentialiter, ergo, &c. antecedens patet pro 1^a. parte ex definitione Demonstrationis in genere. Probatur pro 2^a. parte, quia eodem modo se habent Demonstratio *propter quid* & *quia* ad Demonstrationem in genere, quo se habent *homo* & *brutum* ad animal in genere, ergo, &c.

XXVI. Confirmatur, sola difficultas esse potest de Demonstratione *quia*; sed illa participat univo-

cè rationem Demonstrationis, ergo, &c. Probatur minor, quia juxta Aristotelem & reliquos Philosophos, omnis Syllogismus, participat univocè rationem aut Dialectici, aut Sophistici, aut Demonstrativi: Demonstratio *quia*, rationem Dialectici non participat; quia Dialecticus constat ex probabilibus tantum, ille ex necessariis; & generat tantum opinionem, ille scientiam: neque etiam, Sophistici; quia Sophisticus constat ex veris apparenter tantum, ille ex reipsa veris; item hic gignit tantum errorem, ille scientiam, ut dictum est; ergo participat univocè rationem Demonstrativi, sive Demonstrationis.

XXVII. Probatur 3^a. pars, quia Demonstratio *propter quid* & *quia* dicunt ordinem essentialem ad diversa media, & principia diversimodè illam causantia, ergo, &c. Probatur antecedens, quia Demonstratio *propter quid* (puta prout est scientia) dicit ordinem ad causam in essendo; Demonstratio verò *quia* ad causam in cognoscendo tantum, ut vidimus, ergo, &c.

XXVIII. Dices tamen, de principiis non datur Demonstratio; sed conclusio Demonstrationis *quia* est Principium; nam potest esse præmissa Demonstrationis *propter quid*; ergo, &c.

XXIX. Respondeo distinguendo majorem, de Principiis per se notis, evidentibus & generalissimis, quales sunt quodlibet est, vel non est: quæcumque sunt eadem uni 3°. sunt eadem inter se, &c. Non datur Demonstratio, concedo majorem: de obscuris & particularibus, nego majorem; quidni enim de illis posset dari Demonstratio à posteriori? imò sæpè necessaria est de illis, ut certius principient, Demonstratio.

XXX. Instabis, Demonstratio *quia* non potest gignere scientiam; ergo non est vera Demonstratio: probatur antecedens, quia juxta Aristotelem *scire est causam nosse*, ob quam res est, & scientia est cognitio rei per causam, ob quam res est; sed Demonstratio *quia* est tantum cognitio rei per effectum, & non per causam, ergo, &c.

XXXI. Respondeo negando antecedens, ad ejus probationem distinguo, *scire est causam* in essendo vel cognoscendo nosse, &c. concedo antecedens; in essendo determinatè, nego antecedens; Demonstratio autem *quia* est cognitio rei per causam in cognoscendo; quia, ut supra dictum est, effectus, signum &c. sunt talis causa: sic patet ad Definitionem scientiæ ab Aristotele traditam; si tamen velis Aristotelem per illam solum intendisse definire scientiam, quæ habetur per Demonstrationem à priori & *propter quid*, Scientia aliter à nobis definitur, cognitio certa & necessaria deducta per discursum formalem, quæ convenit conclusioni Demonstrationis *quia*, ut patet.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Scientia in genere.

DUBIUM I.

Quid sit Scientia.

RESOLUTIO.

XXXII. **D**ico, nomen Scientiæ multipliciter sumitur.

XXXIII. 1°. Latissimè, pro quavis cognitione si-

ve discursiva, sive non; sive certa, sive incerta; & scire hoc modo, idem est, quod simpliciter cognoscere.

XXXIV. 2°. Strictè, pro quavis cognitione certa, sive naturali, sive supernaturali, quomodo Deus omnia scit, & dicimur scire ea, quæ per fidem Divinam, sensum vel experientiam cognoscimus.

3°. Strictius,

xxxv. 3°. strictius, & ad nostrum intentum magis accommodatè pro quavis cognitione discursiva certa & infallibili, abstrahendo tamen, an sit obscura, vel clara: sub hacque comprehenditur Theologia.

xxxvi. 4°. strictissime & juxtà mentem Aristotelis pro cognitione discursiva certa naturaliter, ac proinde evidente, abstrahendo tamen, an sit per causam vel effectum, ut comprehendas demonstrationes propter quid & quia, conformiter ad hanc acceptionem definibiles. Pro horum tamen majori intelligentia, sit

PARAGRAPHVS I.

Quid sit certitudo & evidentia in actibus intellectus, & quod triplex.

RESOLUTIO I.

xxxvii. Dico 1°. Certitudo est necessaria veritas, five talis, cujus loco poni non possit falsitas: patet, quia sic clarè distinguitur à probabilitate, cui certitudo, quādam proportionē servatā, opponitur.

RESOLUTIO II.

xxxviii. Dico 2°. Certitudo est triplex, Objecti, Cognitionis & Cognoscentis.

xxxix. Certitudo objecti five objectiva est connexio necessaria & immutabilitas extremorum, vel secundum se, ut homo est rationalis; vel ut subsunt principio adequatè certo, ut Petrus ambulat, posito quoddam videam, canis Tobie habuit caudam, posito quoddam Deus id revelavit.

xl. Certitudo cognitionis five formalis est necessaria veritas actus, orta ex certitudine objecti, ut conformitas actus, quo dico Deus est bonus, homo est rationalis: & hæc est duplex, naturalis quidem, si orta sit ex certitudine naturali objecti; & supernaturalis, si orta ex certitudine supernaturali.

xli. Certitudo cognoscentis est firma intellectus adhesio alicui objecto; non quidem ex efficaci imperio voluntatis, errore vel pertinacia intelligentis; quia hæc ut summum fundare possunt affectivam certitudinem, & pertinacem in cognoscendo perseverantiam; sed ex certitudine objecti & cognitionis orta, quæ sola est affectiva & formalis.

RESOLUTIO III.

xlii. Dico 3°. certitudo objecti & cognitionis, iterum est triplex, moralis, Physica & Metaphysica.

xliii. Certitudo moralis est, quæ habetur ex motivis, Physicè quidem fallibilibus, moraliter tamen infallibilibus, five talibus, ut illis positis rationabiliter de objecto dubitari non possit, ut certitudo de existentia Romæ, quam omnes communiter dicunt existere: si verò petas an certitudo de existentia objecti revelati in se tantum probabilis, ut quod canis Tobie habuerit caudam, sit quoad nos moralis tantum? Respondeo affirmativè; quia licet nullus, nisi irrationabiliter, cum peccato ac fidei injuria de eo dubitari possit; potest tamen secundum principia illius Physica; quia nulla est necessaria connexio Physica causæ cum

R. P. Francisci Bonæ Spei Logica.

cane Tobie, & multò minus Metaphysica: imo de ipsa revelatione, nulla est quoad nos certitudo Physica.

xliv. Certitudo Physica est, quæ habetur ex principiis Physicis, five naturali cursu rerum, quæ naturaliter Physicè (licet possint supernaturaliter) aliter se habere non possunt, ut certitudo de sub- existentia subjecti substantialis ex mixtione accidentium.

xlv. Certitudo Metaphysica est, quæ habetur ex objecto, quod ne supernaturaliter quidem mutari possit, ob necessariam extremorum inter se connexionem, ut certitudo de homine, quod sit rationalis.

RESOLUTIO IV.

xlvi. Dico 4°. evidentia est certitudo clara, orta ex evidentia five visione objecti, vel, ut alii, ex principiis, quæ naturaliter (quantum experientia naturalis nos docet) alio modo se habere non possunt, quàm cognoscantur; assignarique potest duplex, moralis & Physica; addit Metaphysicam P. Ovidius Logic. cont. 10. punct. 3°. quæ oriatur ex principiis naturalibus, quæ supernaturaliter aliter se habere non possunt, & pro illius exemplo assignat omne totum est majus sua parte, verum non satis aptè; quia isti exemplo, quatenus subest visioni, supernaturaliter falsum subesse potest; facere enim potest Deus, ut partem prout totum, & ex duabus partibus æqualibus unam ut partem, aliam ut totum videamus: undè evidentiam Metaphysicam propriè dictam non agnoscimus, & illi semper falsum supernaturaliter subesse posse, non secus ac visioni, arbitramur.

xlvii. Evidentia autem moralis est, certitudo moralis clara, orta ex visione objecti, &c. Physica, certitudo Physica, &c.

PARAGRAPHVS II.

Quæ Certitudo & evidentia ad Scientiam requiratur.

RESOLUTIO I.

xlviii. Dico 1°, five agatur de Scientia 3° modo ex dictis num. 35. sumpta, five 4°, & juxtà mentem Aristotelis, præmissæ non debent esse certiores & evidentiores conclusionē scientificæ.

xlix. Probatur 1°, quia conclusio scientifica sequitur certitudinem & evidentiam præmissarum, ita scilicet, ut si utraque sit certa & evidens propter certam & evidentem identitatem objectivam cum 3°, ipsa sit eodem modo certa & evidens propter certam & evidentem identitatem suorum extremorum inter se, quia eadem certitudine & evidentia, quæ duo sunt eadem uni 3°, sunt eadem inter se, ergo, &c.

l. Probatur 2°. non assentimur conclusioni propter præmissas, quia scilicet præmissæ sunt certiores conclusionē, sed quia ostendunt evidenter prædicatum & subjectum conclusionis esse eadem uni 3°, ac proinde inter se, juxtà hoc Axioma, Quæcumque sunt eadem uni 3°, sunt eadem inter se.

R

Con-